

ASPECTE TEORETICE ALE PROCESULUI DE MODERNIZARE ȘI ISTORICUL DEZVOLTĂRII SISTEMELOR AGRICOLE

EUGENIA LUCAȘENCO, drd., IEFS

The agricultural system is a set of sectors, technologies, machinery and technological aggregates where the soil is used as the main resource for crop, orchards, vineyards, vegetable production and livestock. Structure of the sectors can be different from one farm to another. In Europe, agriculture, depending on the used technologies, their level of intensification, specialization, quantity and quality of biomass, relations with the environment, and so on, different agricultural systems are practiced like sustainable, conventional, biological, organic, precision and extensive.

Cuvinte cheie: modernizare, sisteme agricole, transformare, agricultura, proces de tranziție.

JEL Classification: Q1, Q12, R11

Introducere. Sistemul agricol reprezintă un ansamblu de sectoare, tehnologii, mașini și agregate tehnologice, în care solul este folosit ca principală resursă de producție pentru culturile agricole, pomicole, viticole, legumicole, floricole ca și pentru creșterea animalelor. Structura sectoarelor poate fi diferită de la o fermă la alta. În Europa, în domeniul agricol, în funcție de tehnologiile utilizate, de nivelul lor de intensificare, specializare, de cantitatea și calitatea biomasei, de raporturile cu mediul înconjurător etc., sunt practicate diferite sisteme de agricultură: durabilă, convențională, biologică, organică, de precizie și extensivă.

Dezvoltarea durabilă a spațiului rural nu reprezintă numai obținerea de produse de bună calitate și nepoluante ci și asistarea procesului de prelucrare a produselor de prelucrare a produselor agricole în produse alimentare, pe baza procedurilor tehnologice de fabricație. În general, procesatorii de materii prime urmăresc, în realizarea proiectelor de investiții, indicatorii de eficiență economică, rentabilitatea randamentelor de valorificare și a celor de extracție a substanței utile, urmărindu-se dezvoltarea în plan economic. Strategiile de dezvoltare durabilă îi obligă pe procesatori să-și analizeze proiectele și din punct de vedere ecologic, care conduce de obicei la creșterea costurilor. Astfel, este necesar ca activitatea economică trebuie să fie analizată și din punct de vedere a efectelor sale în plan ecologic.

Conținutul de bază. Sistemele agricole sunt strâns legate de condițiile economice, sociale și de mediu. Soluționarea acestora este cea mai importantă condiție pentru introducerea și promovarea agriculturii durabile.

Alegerea sistemului agricol este condiționată de nivelul dotării tehnice, nivelul de cunoștințe profesionale, dar și de mentalitatea, educația în general, ca și de respectul pentru natură, pentru mediul înconjurător al tuturor celor care lucrează în acest domeniu.

Pentru caracterizarea diferitelor sisteme de agricultură sunt utilizate criteriile următoare:

- cantitatea și calitatea producției;
- costuri rezonabile de producție pentru produse competitive;
- stabilitatea producției de la an la an, pe sectoare, ferme și terenuri agricole;
- raporturi armonioase cu principalele resurse naturale (sol, apă, faună, floră, relief), îmbunătățirea, ameliorarea și conservarea acestora pentru generațiile viitoare;
- specializarea și structura producției agricole trebuie să fie flexibile, adică să posede capacitatea de a reacționa la schimbările pieții privind cererea și oferta;
- raportul echilibrat pe termen lung între cerințele economice, ecologice și sociale.

Agricultura durabilă contribuie și la rezolvarea unor probleme sociale a zonelor rurale: ocuparea forței de muncă, dezvoltarea infrastructurii, conservarea și îmbogățirea patrimoniului cultural, dezvoltarea rețelei de drumuri și comunicații.

Mulți oameni de știință, chiar la momentul de față, discută energic subiectul agriculturii moderne, caracterizată prin pachetele externe dezvoltate de tehnologii care se bazează pe intrările externe create, fiind cea mai bună, și unica cale pentru dezvoltarea agricolă. Instituțiile internaționale influente, ca de exemplu World Bank, FAO și câteva din instituțiile de cercetare din Consultative Group on International Agricultural (Grupul de consultanță în Agricultura Internațională) au sugerat că modul cel mai sigur de a asigura hrana populației este să continue modernizarea agriculturii. Noua paradigmă a modernizării pornește atât de la tehnologiile agricole, cât și de la oameni. Noutatea acesteia este că, în combinația de politici destinate agriculturii și care acum sunt mai ales politici financiare, economice și tehnologice, să fie introdusă o componentă nouă – politicile sociale, politicile destinate îmbunătățirii capitalului uman din agricultură.

La baza teoriei modernizării se află justificarea dezvoltării globale a civilizației, tranziția de la societățile tradiționale la cele moderne, ca o tendință inevitabilă a dezvoltării politice moderne. Teoria modernizării presupune analiza în profunzime și relevarea elementelor de transformare a societăților tradiționale în procesul de modernizare a acestora.

În anii 70-90 ai secolului XX a existat transpunerea și revizuirea a principiilor modernizării existente anterior, fiind percepute ca occidentalizare. Modernizarea în sine poate fi privită ca o parte integrantă a dezvoltării, ca o funcție a acesteia, și nu ca o condiție. Există o recunoaștere a faptului că procesul de modernizare se realizează și în afara

modelelor tradiționale. Un rol deosebit în procesul de modernizare îl au particularitățile istorice și naționale, precum și identitatea culturală a societății tradiționale [9].

În științele moderne, sunt definite două tipuri principale de modernizare: primară și secundară. Fiecare dintre tipurile de modernizare desemnate, are trăsături distinctive și anumite caracteristici. Evidențierea acestor tipuri de modernizare a fost bazată pe experiența practică de tranziție a societăților tradiționale la cele moderne, exemple servind țările Europei de Vest, SUA, CSI, state din Asia, Africa și America Latină. Este evident că fiecărui dintre tipurile specifice de modernizare îi corespunde o anumită logică proprie și un comportament structural.

Modernizarea primară s-a realizat în Europa de Vest, SUA, Canada, cuprinzând perioada de la revoluția industrială și, pînă la proclamarea valorilor societății occidentale moderne. Logica modernizării primare se bazează pe consecutivitate, evoluție, etapizarea dezvoltării acesteia. Originile acestui tip de modernizare reies din modernizarea spiritual-ideologică a epocii Renașterii, Reformei și Iluminismului. Dezvoltarea conceptuală a valorilor socio-culturale de bază a societății occidentale a devenit piatra de temelie a tipului de modernizare primară. Dacă vorbim despre un alt tip de modernizare, și anume "secundară" sau cum mai este numită "reflectantă", putem nota următoarele. Acest tip de modernizare este caracterizat drept modernizare de "după". Acesta s-a realizat în statele din Asia, Africa, America Latină, statele din fostul lagăr socialist. Principalul factor al modernizării secundare îl reprezintă interacțiunea socio-culturală a țărilor înapoiate cu centrele socio-culturale deja existente. Logica modernizării "secundare" sugerează că unele elemente ale societății sunt la nivelul țărilor dezvoltate, în timp ce altele sunt fie complet absente, fie se află la nivelul incipient de formare și funcționare. Țările cu sistemul tradițional de valori și priorități de dezvoltare trebuie să asigure păstrarea și dezvoltarea elementelor existente ale societății contemporane, precum și implicarea și diseminarea factorilor de care duc lipsă.

Un grup de oameni de știință a propus startul reformelor de industrializare [3]. În opinia lor, aceasta va contribui la promovarea eficientă a altor elemente de modernizare. Alții pun în față reformarea agriculturii [5]. Astfel, în special, modelul forțat al modernizării societății consideră că aceste reforme sunt extrem de importante. În contrast cu această direcție a teoriei modernizării există o justificare pentru urbanizarea ca un element cheie a tranziției eficiente de la societatea tradițională la cea modernă. Un alt grup de oameni de știință care studiază problema modernizării presupun că o transformare efectivă este posibilă doar cu prezența ajutorului intensiv din partea statelor dezvoltate pentru cele mai slab dezvoltate [8]. Un bine-cunoscut teoretician al procesului de modernizare, așa cum este S. Eisenstadt [7], a pornit de la necesitatea de a dezvolta instituțiile care vor lua în considerare continua schimbare în cadrul sistemelor sociale.

Materialele empirice de analiză a rezultatelor unei serii de programe de modernizare acumulate în ultimii ani, au arătat o relație clară între consecințele negative neprevăzute ale punerii lor în aplicare, pe de o parte, și neajunsurile abordărilor teoretice, care s-au bazat pe aceste programe, pe de altă parte. A devenit destul de evident că nu ne limităm doar la eșecurile specifice și la neajunsuri. O analiză critică a arătat în mod convingător că problemele se află la originea situației, de la care au pornit arhitectii schimbărilor.

Teoriile modernizării au suferit o critică conceptuală. În primul rând, a devenit clar faptul că ideea de "miracol asiatic" (dezvoltare economică pînă la procesul de democratizare) și configurația specifică a valorilor asiatice (disciplina ridicată în contextual individualismului scăzut) pot deschide calea pentru viitor. Cu toate acestea, crizele economice ulterioare au pus imediat capăt euforiei inițiale. Apoi s-a evidențiat frustrarea răspândită în țările post-comuniste, pentru că acestea nu au putut face față dezvoltării simultane a economiei și a democrației în condițiile liberalizării pieței. Acestea nu au putut preveni creșterea sărăciei și a inegalităților în rândul cetățenilor săi, împreună cu crearea instituțiilor și stabilirii bunăstării naționale.

Rezultatele unei regândiri largi a fundamentelor teoretice ale procesului de modernizare sunt asociate cu etapa de analiză a neo-modernizării. Tirakyan caracterizează rezultatele regândirii proceselor de modernizare, după cum urmează [17]:

1. Modernizarea – rezultat al acțiunilor indivizilor și grupurilor – nu reprezintă un produs al unui sistem automatizat;
2. Acest lucru necesită noi modalități de realizare a scopurilor și a valorile acestora, dar problema constă în faptul că aceste obiective vor fi atinse în funcție de resursele disponibile;
3. Modernizarea nu este un proces de consens, ci o concurență între moderniști, conservatori și observatori;
4. Știința este principala forță motrice, însă religia și tradiția nu trebuie să fie subestimate;
5. Criteriul general de modernizare – dezvoltarea bunăstării pentru toți oamenii;
6. Centrele de modernizare se pot schimba și deplasa;
7. Modernizare este un proces non-liniar, acesta include cicluri și crize.

Într-o epocă a schimbărilor rapide și creșterea riscului și incertitudinii, politicile agricole și practicile în statele în curs de dezvoltare se confruntă cu o serie de limitări care dezvăluie deficiențele sale în durabilitate pe termen lung, și capacitatea sa de a satisface gama de obiective pe care este de așteptat să o furnizeze. Acestea includ preocupările legate de foametea cronică și de malnutriție, modificările nefavorabile de mediu, limitele de creștere a productivității tehnologice, creșterea degradării terenurilor și pierderea biodiversității, insecuritate mijloacele de trai și sărăcia continuă a comunităților agricole.

Astăzi, sistemul devine mult mai complex, începând cu implicarea companiilor în tehnologii, extinse prin intrări

agro-chimice și de producție, și se încheie cu alimente extrem de prelucrate [1], [10]. Tot mai mult, aceste firme dezvoltă o varietate diferită de alianțe, cu alți jucatori din sistem, formând un nou sistem alimentar "cluster". Deoarece agricultura devine mai concentrată și integrată, aceste clustere gigantice instituie o oligopsonie - o piață în care un număr mic de cumpărători exercită puterea asupra unui număr mare de vânzatori – asupra unui părți mai mari a lanțului agro-alimentar, care să le permită maximizarea profitului și minimizarea riscului. Ca rezultat, sistemul de alimentare a început să semene cu o clepsidră. În partea de jos sunt milioane de fermieri și muncitori agricoli care produc alimente și fibre, în timp ce în partea de sus sunt miliarde de consumatori, atât bogați, cât și săraci. La nivelul cel mai mic și la mijloc sunt aproximativ zeci de corporații multinaționale – furnizorii de input-uri, procesatorii de alimente și comercianții cu amănuntul – câștigând un profit din fiecare tranzacție. De obicei, mărfurile sunt schimbate prin intermediul contractelor încheiate sau transferuri între întreprinderi mai degrabă decât pe piețele deschise cu ridicata și chiar și atunci când acestea sunt schimbate în piețele angro, prețurile pot fi cu mult sub costul de producție ca urmare a supraofertei. În consecință, "relația cost-preț" revine producătorilor, care poartă cea mai mare parte a riscului și împărtășesc puțin, dacă există, recompensele.

Pentru că agricultura are o componentă comercializabilă mai mare decât majoritatea sectoarelor, aceasta este profund afectată de mediul comercial și politica comercială. Întrucât barierele comerciale globale în țările industriale au scăzut în mod semnificativ în ultimul deceniu, barierele rămase sunt concentrate pe produsele agricole și pe forța de muncă de producere în care țările în curs de dezvoltare au un avantaj comparativ.

Integrarea economică regională și globală este însoțită de alte provocări decât să slăbescă și mai mult poziția socio-economice din zonele rural sărace.

Ipotezele despre vulnerabilitate și/sau robustețea și rezistența sistemelor agricole rămân a fi în litigiu. Multe studii prezic că aprovizionarea cu alimente la nivel mondial nu poate fi în mod necesar negativ afectate de schimbările climatice moderate, dar numai prin presupuneri agricultorii vor lua măsuri adecvate pentru a se adapta la schimbările climatice. Multe țări în curs de dezvoltare sunt într-o situație gravă, cu toate acestea, în dese cazuri, schimbările climatice duc la condiții imprevizibile în creștere, inclusiv precipitații mai intense între perioadele secetoase prelungite, precum și mai multe resurse variabilă de apă sau reduse pentru irigații [4]. Creșterea expansiunilor agricole în terenurile marginale și a pădurilor la rîndul lor pot pune aceste zone la un risc de degradare a mediului.

Mai mult decât atât, sistemele agro-alimentare se schimbă în mai multe moduri, ca rezultat al interacțiunilor dinamice a o serie de forțe socio-economice și de mediu, inclusiv schimbările de mediu la nivel mondial, intensificarea agriculturii, concentrarea producției, integrare pe verticală și de coordonare, industrializarea, dereglementarea și liberalizarea economică și urbanizarea.

Cele mai multe zone rurale sunt caracterizate printr-o gamă extrem de diversă de părți implicate în agricultură, cu variații considerabile în activele lor și accesul la piețe și modalitățile prin care instituțiile promovează sau constrâng interesele și oportunitățile lor [12].

Având în vedere diversitatea, incertitudinea și complexitatea căilor contemporane de schimbare și ariile diferitor contexte în care agricultura este o sursă importantă de trai și a activității economice în țările în curs de dezvoltare, este important de a cunoaște gradul de pregătire a agriculturii contemporane în raport cu procesul de modernizare.

Există două perspective de intersecare – centrate pe tehnologie/de producție și creșterea economică - care au dominat discursul politic privind dezvoltarea agriculturii.

De-a lungul ultimilor aproximativ șizeci de ani, aceste două relatări au ajuns să formeze discursurile politice dominante în dezvoltarea agriculturii, fiecare cu precedentele istorice adânc înrădăcinate. Ambele au invocat crize în dezbaterile despre sistemele agro-alimentare globale și regionale, bazându-se pe diferite surse de legitimitate științifică și, la rîndul său primind răspunsuri internaționale impresionante prin ajutorul internațional. În prezentarea relației generale al progresului, prin modernizare și creștere economică, acesta sugerează o anumită cale pentru dezvoltare. Dar de asemenea se ridică câteva întrebări importante: cum se face că aceste perspective cadru dominante pe termen lung și dezbateri structurale și, în acest sens, includ și exclud perspective diferite.

Una dintre relatările de bază în definirea politicii și practici agricole se referă la aplicarea cunoștințelor științifice în agricultură, legat de o vedere liniară de modernizare, fapt ce de multe ori a fost influențat puternic de temerile maltusiene despre creșterea producției de alimente pentru a răspunde la creșterea populației și prevenirea foametei. Modelul standard a unei "Revoluții agricole" este de obicei luat pentru a implica o creștere dramatică atât a producției și a productivității. Acest lucru a avut loc în Anglia în secolul după 1750 și a mers în paralel, consolidând Revoluția Industrială [13], un moment în care foametea a fost încă comună în Europa. Termenul Revoluția agricolă a fost de asemenea aplicat la schimbările agricole din alte părți ale lumii, în special Franța [13]. În Anglia, producția a crescut prin intensificarea utilizării terenurilor, în timp ce productivitatea terenurilor a crescut prin răspândirea sistemelor mixte de ferme care încorporează culturi furajere în sistemul arabil de rotație. Productivitatea muncii de asemenea a crescut într-un ritm fără precedent, dar nu există nici o explicație evidentă tehnologică pentru acest lucru înainte de jumătatea secolului XIX și probabil, a avut mai mult de a face cu modificările instituționale asociate, în special în Actele Inclosure. În Franța, în secole XVIII-XIX, suprafața de teren care era prelucrată era determinată de cât de mult ar putea fi recoltat de către o persoană cu o coasă. De la mijlocul secolului al XIX-lea introducerea utilajelor pentru recoltare și treieratul cerealelor a îmbunătățit dramatic productivitatea muncii.

De la mijlocul secolului XVIII și mai departe, agricultura engleză și franceză au fost capabile să ducă la o

creștere fără precedent a populației. Creșterea productivității muncii a însemnat că un procent mai mic din forța de muncă a fost angajată în agricultură și prin urmare, o proporție mai mare a fost disponibilă pentru a lucra în industrie. La rândul său, populația urbană în creștere a condus la necesitatea de a crește randamentul și îmbunătățirea eficienței agricole și mai mult. Efectele asemănătoare ale inovațiilor tehnologice agricole, în special îmbunătățirea fertilizării și mecanizării, a permis o dublare a populației lumii de la un miliard la mijlocul secolului XVIII la două miliarde la mijlocul secolului al XIX-lea. Agricultură tradițională se bazează pe o combinație de reciclare intensă a deșeurilor organice și cultivarea plantelor leguminoase, dar aceste input-uri au fost insuficiente pentru a susține un randament ridicat al culturilor peste arii largi cultivate.

Revoluția Verde este creditată, în special în Asia, ca având economii în creștere (superioare), sărăcia rurală ameliorată, salvând suprafețe mari de teren instabil de la conversie spre o agricultură extensivă.

Calitatea în scădere a resurselor funciare și de apă disponibile pentru producția vegetală are implicații majore pentru viitor. Degradarea resurselor reduce productivitatea factorilor de producție, cum ar fi îngrășămintele și irigarea. În următorii ani, intensificarea producției vegetale va fi necesară în mai multe domenii de producție marginală, cu condiții de producție mai puțin fiabile, inclusiv calitatea inferioară a solului, acces mai limitat la apă, și climatul mai puțin favorabil.

Eforturile de a mări producția culturii va avea loc în cadrul schimbărilor rapide, de multe ori imprevizibile, a condițiilor de mediu și socio-economice. Una dintre provocările cele mai importante este necesitatea de a se adapta la schimbările climatice, care - prin modificări în incidența de temperatură, incidența precipitațiilor și speciilor dăunătoare - va afecta care culturi pot fi cultivate și când, precum și randamentele lor potențială.

O altă sursă importantă de o viitoare incertitudine este prețul și disponibilitatea de energie necesară pentru operațiunile agricole și pentru productivitatea factorilor de producție, în principal de îngrășămintele.

După cum este cunoscut, dezvoltarea economică a determinat apariția a unei serii de societăți diferite: cea rurală înainte, cea industrială mai târziu și cea post-modernă de astăzi. Aceste societăți diferite au fost modificate în funcție de sectorul economic dominant (în ordine temporală: sectorul agricol, industrial și terțiar). Transformările sociale produse de trecerea de la un sector dominant la altul, nu se referă doar la producție și la relațiile de schimb, ci la întreaga societate: relațiile personale, limbi, valori împărtășite, estetica, etc. Centralitatea unui sector economic, prin urmare, este evidentă, în capacitatea sa de a se transforma și de a se face similară cu împrejurimile sale. În cazul în care modernizarea întregii societăți a avut loc, sectorul agricol, deși fundamental diferit de cel industrial, treptat, a reușit să asimileze resursele și valorile sale principale. Modelul modernizării agriculturii se bazează pe caracteristicile care fac parte din sectorul industrial: concentrarea, intensificarea și specializarea. În același timp, sectorul agricol a devenit în mod substanțial dependent de input-urile moderne, elementele externe și valorile industriale.

Evaluarea aspectelor pozitive ale industrializării sectorului agricol este una destul de controversată. Cu toate acestea, nu putem ignora faptul că a rezolvat, cel puțin în Europa și în Statele Unite ale Americii, problema veche de mii de ani a lipsei de alimente și realitatea foametei.

Odată cu schimbările ce au intervenit în mediul cultural și socio-economic, politicile și gândirea teoretică despre sectorul agro-alimentar au suferit multiple modificări.

În ultimele decenii, dezvoltarea sectorului agro-alimentar ca subiect academic și politic a avut mai multe definiții și încă nu există un punct de vedere comun în ceea ce privește modalitățile de ajustare a politicilor naționale de dezvoltare în țările Europei de Est la cerințele Politicii Agrare Comune (PAC) a UE.

Schimbările socio-economice din spațiul rural nu mai pot fi concepute în cadrul vechii paradigme. Economia rurală, aspectele angajării, precum și scopurile și circumstanțele producției agricole s-au schimbat considerabil.

De aceea o nouă paradigmă a dezvoltării sectorului agro-alimentar începe a fi formulată, în încercarea de a explica schimbările socio-economice curente în spațiul rural al Republicii Moldova. Ea aduce împreună diverse concepte științifice și operează cu idei noi și mai vechi, precum rețele, instituții, control, dezvoltare rurală, utilizarea resurselor naturale, atenuarea riscurilor etc. Noua paradigmă este bazată în special pe exemple practice și este încă în proces de formulare.

Cu toate acestea, se poate spune că în agricultura contemporană și în practicile de dezvoltare rurală, coexistă paradigme diferite, și noi paradigme găsesc o rezistență puternică la schimbare în vechile paradigm, consolidate în actori specifici, discursuri, instituții, modele socio-spațiale, legi și standarde tehnice. Politicile de inovare ar trebui să fie conștiente de coexistența între diferite paradigm și ar trebui să fie mai explicite cu privire la paradigmele care urmează să fie sprijinite.

În urma argumentelor ilustrate mai sus, trebuie să elaborăm un concept al politicilor de inovare din mediul rural bazat pe următoarele afirmații:

- Politicile inovationale se referă la producție și la consum, transport, comerț, utilizarea și managementul terenurilor, planificare, și, prin urmare, ar trebui să implice o gamă largă de părți interesate;
- Inovarea include atât aspectele tehnologice cât și non-tehnologice ale activităților umane;
- Inovarea se întâmplă în rețelele hibride, iar ritmul și eficiența acesteia depind de forma rețelelor;
- În cadrul rețelelor, conflictele paradigmatic (de exemplu, între cele organice și convenționale, sau productivism și durabilitatea, prejudecățile publice / private etc.) pot apărea;

Politicile de inovare nu pot fi luate în considerare separat de politicile agricole și rurale. Un accent pe inovarea

de ordinul al doilea implică faptul că un accent mult mai mare ar trebui să fie pus pe definirea problemei și asupra coerenței dintre problemele sociale și activitățile de inovare.

În pofida lipsei aparente de interes și investiții în agricultură și dezvoltare rurală, creșterile în agricultură au revenit recent pe primul loc pe agendele de dezvoltare internațională. Cu agricultura în continuare fiind un sector-cheie în multe economii în țările în curs de dezvoltare, obținerea pentru agricultura o traiectorie de creștere este din ce în ce mai mult o temă de bază a documentelor politice, atât de la donatorii internaționali și guvernele naționale. Dacă, în contextul Raportului Băncii Mondiale privind dezvoltarea în lume pentru anul 2008 privind agricultura pentru dezvoltare, Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare Economică (OCDE), Raportul privind sărăcia în agricultură sau lucrare recentă privind politica agricolă a DFID [6], accentul este plasat pe eforturile de a dezvolta agricultura "pro-săraci", care este, de asemenea, "pro-creștere" (Banca Mondială 2007, 2005; OECD 2006, DFID 2005;). Prin urmare, astăzi, Banca Mondială susține că agenda stabilită în Raportul privind dezvoltarea în lume din 1982, care s-a concentrat pe stimulente, tehnologii și investiții publice în agricultură, rămâne incomplet. Pentru multe țări sărace, accesul la piețele agricole internaționale este foarte problematic, în ciuda promovării unor politici de dezvoltare agricolă. Suspendarea rundei de dezvoltare Doha asupra discuțiilor în privința comerțului a inhibat dezmembrarea tarifare și a politicilor comerciale protecționiste care servesc drept bariere la intrarea pe piețele OCDE pentru produsele agricole din țările în curs de dezvoltare. Decalajele tehnologice au crescut brusc, de asemenea, pentru cei săraci. În plus, investițiile publice în mediul rural atât în infrastructură și dezvoltarea socială rămân extrem de inadecvate, mai ales în țările bazate pe agricultură. Astfel, Banca Mondială consideră că finalizarea acestei agende creșteri agricole pro-săraci ar trebui să fie o prioritate pentru comunitatea internațională pentru dezvoltare (Banca Mondială 2007) [15].

În mod similar, în multe regiuni în dezvoltare, inclusiv Africa, multe guverne din ce în ce mai mult evidențiază o creștere agricolă. De exemplu, în unele țări, putem găsi strategii pentru modernizarea agriculturii, strategii pentru Revitalizarea Agriculturii, care se angajează într-un efort substanțial pentru a accelera agricultura bazate pe creștere economică. Din anii 1960 și 1970 argumentul pentru o abordare trickle-down la dezvoltare, în urma creșterii și "modernizării" în sectoarele productive, a fost foarte dominant. Deoarece soarta sectorului se îmbunătățește, posibilitățile input-urilor din agricultură vor crește ca oportunități non-agricole (de exemplu, în forța de muncă, industria de prelucrare și sectorul serviciilor din mediul rural). O astfel de creștere economică va crea o "creștere" - mai degrabă decât situația actuală de a fi împins de la o agricultură defectă. Rezultatul final, se argumentează, va fi o economie dinamică, complet modernizată, integrată, cu un mic, dar un sector eficient agricol continuând să genereze creștere economică și ocuparea forței de muncă [13].

Un argument familiar, de la celebra teză a lui Walt Rostow (1960) "Etapile de creștere" este că dezvoltarea economică constă dintr-o serie de etape clar definite, și că provocarea este de a găsi tehnologia, instrumentele instituționale și stimulentele de piață pentru a împinge lucrurile de la o etapă la alta. Dar astfel de argumente evoluționiste despre o mișcare oarecum necesară de la o etapă la alta pot fi puse de asemenea, sub semnul întrebării, deoarece acestea se concentrează strict asupra beneficiilor agregate de creștere, mai degrabă decât pe aspectele mai largi de distribuție, cum ar fi cine achiziționează aceste beneficii, și dacă ar putea fi alte căi alternative de ieșire din sărăcie. Acest lucru nu nega nevoia de a genera creștere economică și stimularea legăturilor între lumile agricole și non-agricole, rurale și urbane. În schimb, oferă un argument pentru înțelegerea modului în care în anumite contexte, traiectoriile de creștere sunt diferite, și necesită intrări diferite, stimulente și acorduri de guvernare. Nu toți agricultorii din țările în curs de dezvoltare trebuie să crească fasole franceză sau garoafe prin intermediul sistemelor cultivării din afară pentru piața europeană, chiar dacă acest lucru este un plan bun pentru unii agricultori, în unele locuri. Există alte oportunități care trebuie să fie căutate, iar modelele generalizate nu ajută în căutarea căilor spre durabilitate, în special într-o perioadă de schimbări rapide și incertitudine. În ciuda dominației, perspectivele de producție-inovare și de creștere, există un număr de relatări alternative la agricultura de masă care au apărut pe parcursul ultimelor două decenii. Am ales două dintre cele mai proeminente alternative, astfel cum acestea au atras atenția substanțială în materie de politică și a cercurilor științifice și reprezintă separat, dar complementar, tradiții intelectuale și filosofice. Primul dintre acestea ar putea fi în linii mari numit "Agroecologic", în timp ce a doua poate fi descrisă ca "participativ" [13].

Ambele viziuni alternative încearcă să înțeleagă natura dinamică a sistemelor agro-alimentare. Astfel, ele sunt în mod necesar interdisciplinare și sintetice în natură, situate istoric (care doresc să înțeleagă interacțiunile socio-ecologice în contextul bazat pe loc), și pune accentul pe dezvoltarea și aplicarea unor abordări integrate care se bazează pe cunoștințele locale și de competențe. Mai mult decât atât, ambele subliniază democratizarea cercetării agricole și de dezvoltare, susține diverse forme de cercetare și management, și promovează oameni centrați pe învățare și acțiuni pentru a promova schimbarea. În consecință, ele nu iau probleme complexe ecologice și socio-economice și interacțiunile socio-ecologice în agricultură pentru a acordat, sau să se concentreze asupra unor aspecte înguste prin crearea unui științe a părților. În schimb, le problematizează și, prin aceasta, cuprinde complexitatea și diversitatea - sprijinirea potențială a multiplelor căi spre durabilitate. Cu toate acestea, există, de asemenea, limite clare pentru astfel de abordări. Întrebări sunt ridicate, în special, cu privire la capacitatea de a intensifica astfel de inițiative pentru a răspunde provocărilor sistemelor agro-alimentare la nivel global. Această secțiune, apoi, explorează aceste două perspective alternative, evaluând gradul în care acestea răspund provocărilor durabilității discutate în secțiunea anterioară.

În **concluzie**, putem menționa că la baza teoriei modernizării se află justificarea dezvoltării globale a civilizației, tranziția de la societățile tradiționale la cele moderne, ca o tendință inevitabilă a dezvoltării politice moderne. Teoria modernizării presupune analiza în profunzime și relevarea elementelor de transformare a societăților tradiționale în procesul de modernizare a acestora. Odată cu schimbările ce au intervenit în mediul cultural și socio-economic, politicile și gândirea teoretică despre sectorul agro-alimentar au suferit multiple modificări. Odată cu schimbările ce au intervenit în mediul cultural și socio-economic, politicile și gândirea teoretică despre sectorul agro-alimentar au suferit multiple modificări.

Referințe bibliografice:

1. BONNANO, A., BUSCH, L. et al. *From Columbus to ConAgra: The Globalization of Agriculture and Food*. Lawrence: University of Kansas Press, 1994. 336 p. ISBN 978-0-7006-0661-0.
2. VON BRAUN, Joachim. Food-Security Risks Must Be Comprehensively Addressed: annual report 2008-2009 [accesat 11 mai 2013]. Disponibil: <http://www.ifpri.org/sites/default/files/publications/ar08e.pdf>
3. ECKSTEIN, Alexander. *Comparison of economic systems: theoretical and methodological approaches*. Los Angeles: University of California Press, 1971. 366 p. ISBN 9780520017290.
4. CONSTANTINOV, T., NEDEALCOV, M. Evaluation of climatic risks manifested on Republic of Moldova territory. In: Present Environment and Sustainable Development. 2007, no. 1. pp. 100-106.
5. CSAKI, C., JAMBOR, A. The Diversity of Effects of EU Membership on Agriculture in New Member States. In: Policy Studies on Rural Transition. 2009, no. 4, october [accesat 3 mai 2013]. Disponibil: <http://www.fao.org/docrep/017/aq336e/aq336e.pdf>
6. DEPARTMENT FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT. Growth and Poverty Reduction: The Role of Agriculture. 2005, december [accesat 23 mai 2013]. Disponibil: <http://dfid-agriculture-consultation.nri.org/launchpapers/roleofagriculture.pdf>
7. EISENSTADT, S.N. *Fundamentalism, Sectarianism and Revolution: The Jacobin Dimensions of Modernity*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. 280 p. ISBN 9780521645867.
8. LEVI, M. The Economic Turn in Comparative Politics. In: Comparative Political Studies. 2000, vol. 33, no. 6-7, pp. 822-844.
9. McMICHAEL, P. *The Global Restructuring of Agro-Food Systems*. Ithaca: Cornell University Press, 1994. 303 p. ISBN 9780801481567.
10. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS. *Safe and grow. A policymaker's guide to the sustainable intensification of smallholder crop production*. Rome, 2011. ISBN 978-92-5-106871-7.
11. THOMPSON, J. The Dynamics of Changing Rural Worlds: Balancing Income Generation and Household and Community Food Security in an Era of Growing Risk and Uncertainty. In: Reorienting Agricultural Research to Achieve the Millennium Development Goals: 3rd triennial conference, 8-11 november 2006. New Delhi, 2006 [accesat 23 mai 2013]. Disponibil: http://www.egfar.org/sites/default/files/Proceedings_GFAR2006_Final_lowres.pdf
12. THOMPSON, J., MILLSTONE, E. et al. *Agri-food System Dynamics: pathways to sustainability in an era of uncertainty*. Brighton: STEPS Centre, 2007. ISBN 978 185864 653 7.
13. THE WORLD BANK. *Agricultural Growth and the Poor: An Agenda for Development, Directions in Development*. Washington, 2005. ISBN 978-0821360675.
14. THE WORLD BANK. Agriculture for Development: world development report 2008 [accesat 23 mai 2013]. Disponibil: <http://www.ukfg.org.uk/docs/wdr2008.pdf>
15. THE WORLD BANK. Rural Productivity in Moldova - Managing Natural Vulnerability. 2007 [accesat 23 mai 2013]. Disponibil: <http://siteresources.worldbank.org/INTMOLDOVA/Resources/RuralProductivity.pdf>
16. ДИСКИН, И.Е. Альтернативы Российской модернизации: аналитический доклад. Москва, 2007 [accesat 23 mai 2013]. Disponibil: <http://www.twirpx.com/file/70162/>

Recomandat spre publicare: 22.05.2013